

6 Uit dit op zichzelf boeiende verhaal komt Van 't Sant te voorschijn als een man die zijn hondentrouw aan de koningin zover dreef, dat hij bereid bleek tot meeneed en tot het offer van zijn eigen goede naam om de reputatie van het Huis van Oranje te redden, in gevaar gebracht door prins Hendriks veelvuldige buitenlandse escapades, welke onder andere tot een onecht kind hadden geleid. De gevolgen van deze escapades werden doorgaans afgekocht met zwijggeld dat de Koningin door Van 't Sant liet uitbetalen. Maar in de affaire-Van Vredenburg verschaftte Van 't Sant zich dit zwijggeld door de familie Van Vredenburg voor een bedrag van f 47 000 (huidige waarde pl.m. een half miljoen) te chanteren.

De koningin heeft dit misschien niet in finesses geweten maar achteraf wel gedoogd, en dr. De Jong heeft helaas niet begrepen dat zijn drang naar historische volledigheid en naar opheldering van geschiedkundige raadsels hem tot conclusies gebracht hebben die Van 't Sant suvereen ten koste van de koningin.'

Den Doolaard, bevriend met Henri van Vredenburg, de zoon van de in de affaire genoemde gezant, deed zelf onderzoek naar Van 't Sant en publiceerde zijn bevindingen in december 1980, gelijktijdig met het verschijnen van deel 10A van De Jong. Zijn voornaamste conclusie was dat 'Elisabeth le Roi', de moeder van het kind van wie prins Hendrik de vader zou zijn, nooit heeft bestaan. Zij en haar prinskind waren verzinsels van de Haagse commissaris van politie, die op deze wijze de diplomaat Van Vredenburg had pogen te chanteren.

Bij gelegenheid van het verschijnen van deel 10A in december 1980 vroegen journalisten De Jong naar een commentaar op de kritiek van A. den Doolaard.⁴ In het *Reformatorisch Dagblad* (9 december 1980) werd De Jongs antwoord aldus weergegeven:

6 'Dr. L. de Jong, van wiens hand vandaag deel 10A van *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog* verscheen, handhaaft zijn oordeel over de particulier secretaris van Koningin Wilhelmina in Londen, de heer F. van 't Sant, zoals beschreven in deel 9 van zijn geschiedschrijving.

Hij wijst daarmee de visie af van zijn oud-collega, de schrijver A. den Doolaard, die bij Radio Oranje in Londen werkzaam was, neergelegd in diens pas verschenen boekje *Londen en de zaak-Van 't Sant*. Den Doolaard beschuldigt Van 't Sant ervan, dat hij een aartsoplichter was; dat het plegen van meeneed door hem een karaktertrek was en dat de figuur van Elisabeth le Roi, die een onechte dochter van prins Hendrik zou zijn, nooit heeft bestaan.

In deel 9 had dr. De Jong het verhaal van Van 't Sant "doorgegeven", dat

⁴ Den Doolaard gaf zijn kritiek in een brochure onder de titel *Londen en de zaak-Van 't Sant* (Amsterdam, 1980).